

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta (U 52/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- liikenneneuvos Kaisa Kuukasjärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
- neuvotteleva virkamies Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö
- strategisen verkkosuunnittelun yksikön päällikkö Annika Ahtiainen, Fingrid Oyj
- yhteiskuntasuhdejohtaja Marko Janhunen, Gasgrid Finland Oy
- johtava asiantuntija Joanna Tikkanen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- toimitusjohtaja Anni Mikkonen, Suomen uusiutuvat ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Suomen maakuntien liitot
- Itä-Suomen maakuntien liitot
- Länsi-Suomen maakuntien liitot
- Pohjois-Suomen maakuntien liitot

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Asetusehdotuksella perustettaisiin Verkkojen Eurooppa, Connecting Europe Facility (CEF) -ohjelma kaudelle 2028—2034. Samalla ehdotetaan unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

liikenneverkon kehittämiseksi, asetusten (EU) 2021/1153 ja (EU) N:o 913/2010 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1315/2013 kumoamisesta 13.6.2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamista sekä Verkkojen Eurooppa -välineestä ja asetusten (EU) N:o 1316/2013 ja (EU) N:o 283/2014 kumoamisesta 7.7.2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamista. Verkkojen Eurooppa -ohjelmaa koskeva asetusehdotus on osa seuraavan rahoituskauden MFF-pakettia, joka julkaistiin 16.7.2025. Ehdotuksen mukaan asetuksella perustettaisiin Verkkojen Eurooppa -ohjelma ja vahvistettaisiin sen tavoitteet, talousarvio vuosille 2028—2034 sekä unionin rahoitusmuodot ja niiden myöntämissäännöt.

Suomen kantoja MFF-ehdotukseen on muodostettu selvityksessä E 73/2025 vp. CEF-asetusehdotusta koskevalla U-kirjeellä kantoja tarkennetaan. CEF-asetuksen rahoitustasoja ja EU:n rahoitusosuuksia koskevat neuvottelut käydään kokonaisuudesta vastaavassa MFF-alatyöryhmässä.

Valtioneuvoston kanta

Liikenneala ja horisontaaliset artikkelit

Suomen kantoja komission ehdotukseen EU:n seuraavaksi rahoituskehikseksi vuosille 2028–2034 on muodostettu selvityksessä E 73/2025 vp, jossa nyt kyseessä olevan ehdotuksen näkökulmasta olennaisia kirjauksia ovat seuraavat:

Yleistä

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksusuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Joustavuus

Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehiksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehyksen sisällä. Niin ikään rahoituskehyksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Suomi kuitenkin korostaa, että edellä mainitut toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Puolustus

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulevassa rahoituskehysessä.

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille.

Ukrainan tuki

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Kilpailukyky/CEF

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, edistäen unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomelle on keskeistä, että sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Tämän lisäksi Suomen tavoitteena on, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raideleveyteen.

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

Liittyen kilpailukykyrahoitukseen Suomi tunnistaa kansallisten, maan sisäisten verkkojen kehittämisen merkityksen Euroopan kilpailukyvyille, mutta korostaa rahoituksen markkinaehtoisuutta.

Kokonaisuudesta

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehyksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan neuvottelujen loppuvaiheessa muodostumassa olevan kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaisuuden huomioiden.

Komission ehdotusten rahoituksen mitoitukseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Valtioneuvoston kantoja tarkennetaan seuraavasti:

Horisontaaliset artiklat

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen myönteisesti Verkkojen Eurooppa -ohjelmaehdotukseen. Valtioneuvosto katsoo, että ohjelma tukee EU:n prioriteetteja ja sillä on olennainen merkitys kansallista budjettirahoitusta täydentävänä EU-tason rahoitusvälineenä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoitus kohdentuisi kilpailuun perustuen vaikuttavimmille hankkeille.

Valtioneuvosto korostaa joustavuuden tärkeyttä myös Verkkojen Eurooppa -ohjelmassa, mutta kiinnittää samalla huomioita asetusehdotuksen yleispiirteisyyteen ja korostaa ennakoitavuuden tärkeyttä liikenteen EU-rahoituksessa. Valtioneuvosto katsoo, että ohjelman toimenpiteet ja rahoitusta koskevat säännöt tulisi määritellä asetuksessa riittävän selkeästi.

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen valmistelussa ja EU-varojen käytössä tulisi seurata EU:n varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 mukaisia menettelyjä ja periaatteita.

Valtioneuvosto katsoo, että olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa jäsenvaltioiden roolia EU-välineen toimeenpanossa. Tämän osalta jäsenvaltioille tulisi mahdollistaa riittävät vaikutusmahdollisuudet rahoituksen kohdentamiseen.

Liikenneala

Liikenne- ja rahoituksen osalta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoituskehyksen eri instrumentit täydentävät toisiaan tarkoituksenmukaisesti, jotta EU-rahoitusta voitaisiin Suomessa hyödyntää valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta merkittäviin tarpeisiin myös osana jäsenvaltiokohtaista kumppanuussuunnitelmaa.

Valtioneuvosto on tyytyväinen sotilaallisen liikkuvuuden painotukseen. Suomen kannalta olisi keskeistä, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta valtioneuvosto korostaa, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa jäsenvaltioiden erityisolosuhteet huomioiden TEN-T-verkon haavoittuvimmissa kohdissa varmentavien yhteyksien (esimerkiksi kriittisten siltojen kiertoreittien) ja sotilaallisen liikkuvuuden keskeisten solmukohtien, muun muassa satamien, kehittämisen tulisi olla EU-rahoituskelpoisia myös TEN-T-verkon ulkopuolella.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksessa huomioidaan Suomen erityisolosuhteet ja sijainti itälaidalla, jossa rajat ylittäviä maayhteyksiä muiden jäsenvaltioiden kanssa on hyvin vähän.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että asetusehdotuksen liitteessä tunnistetut rajat ylittävät yhteydet huomioivat myös eurooppalaisen merialueen sekä TEN-T-satamat.

Sen sijaan valtioneuvosto pitää riittämättömänä liikenne-rahoitusta ohjaavassa liitteessä Suomen ainoana yhteytenä tunnistettua rajat ylittävää osuutta Uumaja—Luulaja—Oulu.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rajat ylittävä ulottuvuus laajennetaan koskemaan Suomen osalta laajemmin eurooppalaisia liikennekäytäviä, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta kriittisimmät tarpeet olisivat Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoituksen piirissä ja näin Suomi olisi rahoituksen osalta mahdollisimman tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin EU-maihin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä jäänmurron huomioimista Verkkojen Eurooppa -ohjelmassa Euroopan huoltovarmuuden, turvallisuuden ja sisämarkkinoiden toiminnan näkökulmasta.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että tuleva rahoituskehys edistäisi digitaalisten liikennejärjestelmien kehittämistä. Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevassa liikenne-rahoituksessa varmistettaisiin liikenneinfrastruktuurin modernisointia koskeva riittävä rahoitus.

Valtioneuvosto korostaa, että EU:n strategisen kilpailukyvyyn ja päästövähennysten kannalta on tärkeää ohjata jatkossakin EU-rahoitusta liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen. Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin sisällyttäminen CEF-asetukseen on kannatettavaa.

Energia-ala

Valtioneuvosto pitää Verkkojen Eurooppa -välineen energiarahoitukseenn ehdotettu määrärahojen kasvua huomattavana. Lähtökohtaisesti energiainfrastruktuuriin tehtävät investoinnit tulisi tehdä markkinaehtoisesti.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä Verkkojen Euroopan energia-alan rahoituksen jatkamista EU:n rajat ylittäviä sähkön ja vedyn siirtoyhteyksiin ja älyverkkohankkeisiin. Lisäksi on hyvä,

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

että tukea uusiutuvan energian rajat ylittäviä hankkeille jatketaan. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että unionin uusiutuvan energian rahoitusmekanismiin osoitettavien määrärahojen määrä on rajattu viiteen prosenttiin ohjelman määrärahoista.

Valtioneuvoston ensisijaisena tavoitteena on, että CEF-rahoituksella ei tulisi tukea jäsenvaltioiden sisäisiä energiainfrastruktuuri-investointeja.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Verkkojen Eurooppa -ohjelmaa koskeva asetusehdotus on osa monivuotisen rahoituskehityksen (MFF) kokonaisuutta. Ehdotus koostuu investoinneista Euroopan laajuisiin verkkoihin toisaalta liikenteen, toisaalta energian aloilla. Talousvaliokunta arvioi ehdotusta tässä lausunnossaan toimialansa mukaisesti erityisesti energiasektorin kannalta, mutta korostaa, että asetusehdotuksella on kokonaisuudessaan merkittäviä sisämarkkinoiden toimintaan, talouteen ja huoltovarmuuteen liittyviä yhtymäkohtia.

Ehdotus sisältää yhteensä 72,25 miljardin euron rahoituksen Euroopan laajuisiin verkkoihin liikenteen ja energian alalla, mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus ja uusiutuvan energian rajat ylittävät hankkeet. Liikenteen toimiin, mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus, ehdotetaan 45,752 miljardia euroa, josta sotilaallisen liikkuvuuden osuus olisi 15,752 miljardia euroa. Energia-alan toimiin ehdotetaan noin 26,5:tä miljardia euroa. Vaikka ehdotettua korotusta voidaan pitää suurena, myös lähivuosien sähköistämisen ja verkkoinvestointien mittaluokka on suuri. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella myös Suomessa on suunnitteilla useita hankkeita, joihin CEF-tukea voidaan hakea.

Talousvaliokunta pitää ehdotuksen peruslähtökohtaa onnistuneena. Se heijastaa osaltaan rahoituskehitysehdotuksen strategisia painopisteitä kilpailukykyyn sekä turvallisuuteen ja puolustukseen. Taloudellisen toimintaympäristön vakauden ja houkuttelevuuden kannalta on tärkeää tunnistaa myös näiden asioiden välinen yhteys. Muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa on ratkaisevan tärkeää turvata Suomen saavutettavuus eri näkökulmista: toimivat ja hyväkuntoiset liikenne-, energia- ja tietoverkot tukevat eri alueiden saavutettavuutta ja takaavat sisämarkkinoiden toiminnan. Ne ovat samalla myös edellytys investointien houkuttelemiselle Suomeen.

Talousvaliokunta pitää maiden välisten energiayhteyksien kehittämistä olennaisena puhtaan siirtymän, EU:n kilpailukykyyn ja turvallisuuden näkökulmasta. Sähkönsiirtokapasiteetin pullonkaulat hidastavat edelleen sähkömarkkinoiden yhdentymistä, ja EU:n yhteisellä rahoituksella on perusteltua edistää jäsenvaltioiden välistä siirtokapasiteettia. Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin myönteisenä Verkkojen Euroopan energia-alan rahoituksen jatkamista EU:n rajat ylittäviin sähkön ja vedyn siirtoyhteyksiin ja älyverkkohankkeisiin. Lisäksi on hyvä, että tukea uusiutuvan energian rajat ylittävälle hankkeille jatketaan.

Talousvaliokunta pitää kuitenkin valtioneuvoston tavoin markkinaehtoisia investointeja ensisijaisena tapana kehittää energiainfrastruktuuria, ja EU-rahoitus tulee kohdistaa maiden välisiin yhteyksiin eikä jäsenvaltioiden omien verkkojen tarpeisiin. Rahoitusta ei tulisi myöskään

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

kohdistaa uusiutuvan energian hankkeiden tukemiseen silloin, kuin kyse on niin sanottujen kypsien teknologioiden hankkeista. Tältä kannalta on myönteistä, että unionin uusiutuvan energian rahoitusmekanismiin osoitettavien määrärahojen määrä on rajattu viiteen prosenttiin ohjelman määrärahoista.

Talousvaliokunta pitää hiilineutraaliustavoitteiden, toimitusvarmuuden turvaamisen ja markkinoiden yhdentymisen kannalta tärkeänä, että CEF-rahoitusta hyödynnetään siirtoverkkojen ja uusiutuvan energian integraation kehittämiseen. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille myös arvio siitä, ettei Suomen käytössä oleva Energiaviraston sähköverkkotoiminnan valvontamalli riittävästi kannusta yhtiöitä hakemaan EU:n rahoitusta verkkoinvestointeihin, koska se ei salli tuottoa tuilla rahoitetuille osuuksille. Valiokunta kiinnittää kuitenkin toisaalta huomiota siihen, että CEF-energiarahoituksen hyödyntämisestä on Suomessa jo varsin hyviä esimerkkejä: Estlink 2-merikaapeliin saatu noin 100 miljoonan euron rahoitus, Aurora Line -sähkönsiirtoyhteyden noin 130 miljoonan euron rahoitus sekä Balticconnector-kaasuputken yhteensä 187,5 miljoonan euron rahoitus.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota vetyinfrastruktuurin merkitykseen puhtaan siirtymän edistämisessä. Tämä koskee erityisesti raskaan teollisuuden sekä meri- ja lentoliikenteen kaltaisia sektoreita, joilla päästövähennykset ovat haasteellisia. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että rahoitusta voidaan käyttää myös hiilidioksidin siirtoyhteyksien kehittämiseen. On lisäksi myönteistä, että vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuuri sisällytettäisiin mukaan ohjelmaan.

Myös satamien kehittämistarpeet Suomessa liittyvät erityisesti energiamurrokseen ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeisiin. Talousvaliokunta korostaa, että Suomen kilpailukyvyn ja huoltovarmuuden kannalta on keskeistä, että satamainfrastruktuuria kehitetään nykyisestä ja talvimerenkulun edellytykset turvataan. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, jäänmurron huomioiminen ohjelmassa on myönteistä huoltovarmuuden, turvallisuuden ja sisämarkkinoiden toiminnan näkökulmasta.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä huomioida myös synergiat liikenne- ja energiaverkon kehittämishankkeissa. Kyse on kokonaisuudesta, johon liittyvät myös uusiutuvan energian merikuljetukset, kuljetuksiin liittyvät satamat ja niiden energia- ja liikenneverkkojen yhteydet. Sekä liikenne- että energiainfrastruktuurin kehittämisen tulee olla kansallisesti suunnitelmallista ja perustua kattavaan kokonaisuuden hallintaan. Siinä tulee huomioida myös Suomen erityisolosuhteet sekä kokonaisturvallisuuden pitkän aikavälin tarpeet.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 47/2025 vp

Helsingissä 28.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok

jäsen Noora Fagerström kok

jäsen Timo Harakka sd

jäsen Antti Kangas ps

jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd

jäsen Timo Mehtälä kesk

jäsen Matias Mäkynen sd

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Oras Tynkkynen vihr

jäsen Heikki Vestman kok

jäsen Sinuhe Wallinheimo kok

varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen